

Nr 215.

Ankom till riksdagens kansli den 18 juni 1943 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsfrågor m. m. inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

(2:a avd.)

1:o) **Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka.** I propositionen nr 275 har Kungl. Maj:t (punkt 1, sid. 1—3 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 14 maj 1943) föreslagit riksdagen medgiva, att av förefintlig behållning å det på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 under åttonde huvudtiteln anvisade reservationsanslaget till vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka ett belopp av högst 16,100 kronor må användas på sätt departementschefen förordat.

Uppsala domkyrkas yttre befinner sig i ett synnerligen bristfälligt skick. I avvaktan på en genomgripande restaurering ha under de senare åren omfattande skyddsarbeten måst vidtagas på domkyrkans ytterdelar för avhjälpande av skador, som inneburit fara för människor och risk för byggnadsverkets bestånd. Sålunda medgavs åren 1938 och 1939, att för ändamålet finge disponeras sammanlagt högst 284,600 kronor, huvudsakligen ur förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. År 1941 anvisades slutligen ett reservationsanslag av 208,000 kronor under rubriken Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 under åttonde huvudtiteln (propositionen 1941: 63, riksdagens skrivelse 1941: 200).

Sistnämnda anslag avsåg huvudsakligen ombyggnad av strävsystemet ovan sidoskeppstaken på domkyrkans södra fasad samt över gesimsen på kleristoriemuren på samma sida jämte fogningsarbete på denna mur. Därjämte var anslaget avsett för utförande av vissa restaureringsarbeten, för vilkas verkställande de tidigare anvisade medlen icke räckt till, nämligen rivning av kontrefortavtäckningar, nedtagning av vattenutkastare och fogningsarbete. Vidare inbegreps försöksbehandling av kapellkransens taklist.

Domkapitlet i Uppsala har anhållit om tillstånd att få disponera ett belopp av i runt tal 16,100 kronor av uppkommen reservation å förutnämnda reservationsanslag för uppförande av ett skyddstak framför västra domkyrkoportalen. Risk föreläge nämligen för att betongstycken skulle falla ned från fasaden ovanför denna portal.

Departementschefen har tillstyrkt ifrågavarande förslag under framhållande av att frågan om en varaktig restaurering icke nu kunde avgöras.

Utskottet.

Sedan flera år är frågan om en genomgripande restaurering av Uppsala domkyrka aktuell. *Departementschefen* har framhållit, att då frågan om en varaktig restaurering icke nu kunde avgöras, måste en provisorisk skyddsanordning vidtagas, i syfte att avlägsna de risker för besökare av domkyrkan, som söndervittringen av vissa byggnadspartier ovanför huvudportalen innebure. Mot de av *departementschefen* i sistnämnda avseende förordade åtgärderna har utskottet icke funnit anledning till erinran. Utskottet anser sig emellertid böra framhålla att frågan om domkyrkans framtida gestaltning snarast möjligt synes böra bringas till ett avgörande, så att de risker som nu föreligga beträffande det icke minst ur kulturell synpunkt värdefulla byggnadsverkets bestånd inom rimlig tid bliva avlägsnade.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att av förefintlig behållning å det på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 under åttonde huvudtiteln anvisade reservationsanslaget till vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka ett belopp av högst 16,100 kronor må användas på sätt *departementschefen* förordat.

2:o) Fullföljande av universitetsbibliotekets i Uppsala om- och tillbyggnad m. m. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, sid. 3 och 4), vilket innebär, att medel nu skulle anvisas för uppkomna merkostnader för ifrågavarande byggnadsföretag, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Fullföljande av universitetsbibliotekets i Uppsala om- och tillbyggnad m. m.* för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 45,000 kronor.

3:o) Utförande av vissa underhållsarbeten vid serafimerlasarettet. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, sid. 5—7), vilket avser anvisande av medel för vissa reparationsarbeten samt för utbyte av economiser i värmecentralen, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Vissa underhållsarbeten* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 32,000 kronor.

4:o) Ombyggnad av paviljong I vid akademiska sjukhuset i Uppsala. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, sid. 7—22), får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot den av *departementschefen* förordade ändringen beträffande formen för landstingets bidrag till kostnaderna för byggnadsföretag vid sjukhuset, hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1943/44 anvisa

a) till *Ombyggnad av paviljong I vid akademiska sjukhuset i Uppsala* å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond ett investeringsanslag av 142,000 kronor;

b) till *Bidrag till utrustning m. m. för ögonkliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala* å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln ett reservationsanslag av 22,000 kronor.

5:o) **Vissa byggnadsarbeten vid tekniska högskolan i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, sid. 22—26) hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa

a) till *Ombyggnad av institutionens för anrikning förutvarande lokaler vid tekniska högskolan i Stockholm* ett investeringsanslag av 107,000 kronor;

b) till *Ändringsarbeten inom institutionen för mineralogi och geologi vid tekniska högskolan i Stockholm* ett investeringsanslag av 3,800 kronor.

6:o) **Ombyggnad av maskinhallen i institutionen för kemisk teknologi vid Chalmers tekniska högskola.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, sid. 26—28) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ombyggnad av maskinhallen i institutionen för kemisk teknologi vid Chalmers tekniska högskola* för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 110,000 kronor.

7:o) **Vissa markfrågor vid Lunds universitet.** Kungl. Maj:t har (punkt 7, sid. 28—41) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa dels till Förvärv av viss mark för Lunds universitets räkning ett investeringsanslag av 833,100 kronor; dels ock till Förvärv av folkskoleseminariets i Lund tomt ett investeringsanslag av 155,000 kronor.

I propositionen anföres inledningsvis: Sedan länge ha flera av Lunds universitets institutionsbyggnader och övriga för undervisningen vid universitetet erforderliga lokaler varit otillräckliga, varjämte, åtminstone delvis, saknats möjligheter till erforderlig utveckling av institutioner och andra lokaler. Detta har av statsmakterna vid upprepade tillfällen konstaterats och utredningar ha därför kommit till stånd i syfte att råda bot på antydda missförhållanden. En särskild svårighet ligger däri, att universitetet saknar möjlighet till en naturlig utveckling av sina allmänna institutionsbyggnader annat än över områden, vilka för närvarande disponeras eller ägas av Malmöhus läns landsting för dess till Lund förlagda sjukvårdsinrättningar, samt att å

andra sidan just dessa sjukvårdsinrättningar utnyttjas och utgöra en nödvändig förutsättning för den vid universitetet bedrivna medicinska forskningen och undervisningen. Beträffande landstingets sjukvårdsinrättningar är att märka, att landstinget i hög grad är beroende av de därtill utgående statsbidragen samt att de av landstinget för sjukvårdsinrättningarna disponerade områdena till övervägande del ägas av universitetet eller äro av ecklesiastisk natur och upplåtits med allenast nyttjanderätt på obestämd tid eller så länge området användes för vid upplåtelsen avsett ändamål. Även större delen av universitetets nyare institutioner ha uppförts å mark, upplåten av de ecklesiastiska myndigheterna. Samtliga de till landstinget och universitetet upplåtna ecklesiastiska områdena ha upplåtits för den tid de användas för avsett ändamål och mot avgäld, som kan omregleras vart tionde år, fränsett dock universitetsbibliotekets tomt, som upplåtits mot avgäld utan förbehåll om dennas omreglering efter vissa tidsintervaller. Slutligen är att anmärka, att sedan länge rått tvist mellan å ena sidan Lunds stad och å andra sidan universitetet, landstinget och de ecklesiastiska myndigheterna, ävensom de tre sistnämnda sinsemellan, angående skyldigheten att gälda vissa gatukostnader m. m.

Universitetet äger eller disponerar kvarteret Universitetet, varav viss del, Lundagård, hålles öppen för allmänheten, kvarteret Historiska museet, södra delen av kvarteret Hyphoff, tomterna nr 2 och 3 i kvarteret Bispen, större delen av kvarteret Botanicum samt delar av kvarteren Maria Magle och Svanellyckan. Genom upplåtelse från förutvarande biskopslönejorden Helgonagård nr 1 disponerar universitetet vidare mot avgäld delar av kvarteren Bispen, Absalon, Saxo och Eskil samt hela kvarteret Helgonabacken. En mindre del av kvarteret Botanicum äges av Lunds stad men disponeras av universitetet.

Nämnda områden äro i huvudsak bebyggda, och byggnadsstyrelsen har i sin berörda skrivelse efter verkställd utredning av universitetets byggnadsbehov uttalat, att universitetet, sedan den nya fysiska institutionen uppförts, icke vidare har tillgång till någon lämpligt belägen tomt för uppförande av nya, redan planerade byggnader.

Landstinget disponerar för länets sjukvårdsinrättningar i Lund två områden, skilda genom Allhelgona Kyrkogata. Det södra området (Paradislyckan, gamla lasarettsområdet) ansluter i söder till universitetsplatsen, det norra (nya lasarettsområdet) gränsar i norr till statens folkskoleseminarium.

Å norra lasarettsområdet finnes ännu tomtutrymme för ett flertal kliniker, å södra området torde nybyggnad icke kunna äga rum utan att äldre byggnader rivas.

Tillkallade *sakkunniga* för utredning av frågan om universitetets behov av tomtmark föreslago i utlåtande den 27 februari 1939

att södra lasarettsområdet skulle överlämnas till universitetet

att mark å Helgonagård skulle ställas till förfogande för lasarettet och universitetet, samt

att det av statens folkskoleseminarium disponerade området skulle reserveras för lasarettets framtida utvidgning.

Genomförandet av planen förutsatte för universitetets del vidare:

förvärv av stadsägan nr 355 från fastighetsaktiebolaget Olshög-Fridhem samt av stadsägan nr 290 från staden för de medicinska institutionerna samt byte mellan staten och staden beträffande Paradisgatan och viss del av södra lasarettområdet.

På uppdrag av Kungl. Maj:t har värdering verkställt av de markområden i Lund, som avsågs att övertagas av universitetet.

Departementschefen har för egen del anfört i huvudsak följande.

Av den lämnade redogörelsen torde framgå önskvärldheten av att de markfrågor, vilka röra Lunds universitet och Malmöhus läns landstings sjukvårdsinrättningar i Lund, åtminstone i viss utsträckning nu vinna sin lösning. I princip synes därvid den plan, som angivits i 1939 års sakkunnigutlåtande, vara lämplig. Det synes mig sålunda ofrånkomligt, att universitetet åter kommer i besittning av åtminstone delar av det s. k. södra sjukhusområdet eller Paradislyckan, men det synes mig icke nödvändigt att för närvarande taga ställning till huruvida universitetet skall övertaga även den norra delen av detta område med dess relativt nya och ändamålsenliga byggnader. Jag anser vidare riktigt, att de områden av Helgonagård, vilka redan upplåtits till universitetet och landstinget, bibehållas vid dessa upplåtelse samt att områdena nu mot vederlag till kyrkofonden föras över från denna till statens allmänna fastighetsfond, Lunds universitets delfond. Vad beträffar den till folkskoleseminariet upplåtne tomten, torde det icke vara lämpligt att redan nu reservera denna för utvidgning av sjukhusområdet, eftersom det icke kan komma i fråga att under överskådlig tid disponera den på tomten uppförda, jämförelsevis nya och ändamålsenliga byggnaden för annat ändamål än det nuvarande. Däremot anser jag i likhet med vad i värderingsärendet uttalats av Lunds stiftsnämnd och kammarkollegiet, att jämväl seminarietomten bör överföras mot vederlag från kyrkofonden till statens allmänna fastighetsfond och i anslutning till vad jag nyss anfört, till byggnadsstyrelsens delfond, i vilken de för de statliga seminarierna upplåtne fastigheterna ingå.

Beträffande storleken av det vederlag, som bör tillkomma kyrkofonden för de områden, vilka sålunda skulle tillföras statens allmänna fastighetsfond, finner även jag den senast verkställda värderingen ägnad att läggas till grund för beslut i ämnet. Värdet av den mark, som det här är fråga om, fränsett bibliotekstomten, har av värderingsmännen föreslagits till 900,000 kronor, därav 155,000 kronor skulle anses belöpa på seminarietomten och 745,000 kronor på den övriga mark, som ingått i värderingen och som skulle överföras till Lunds universitets delfond. Jag anser detta förslag kunna godtagas. Vederlaget för bibliotekstomten bör beräknas efter den utgående avgäldens kapitaliserade värde och därvid i enlighet med kammarkollegiets förslag bestämmas till 10,000 kronor.

I enlighet med vedertagen praxis vid försäljning av ecklesiastik jord torde i förevarande fall värderingskostnaderna bära gäldas av övertagaren, statens allmänna fastighetsfond, och med ett till 1,600 kronor beräknat belopp i sin helhet föras på Lunds universitets delfond.

I detta sammanhang förordar jag, att ett av Lunds stad avgivet anbud att försälja vissa områden om cirka 25,000 kvadratmeter à 2 kronor 50 öre per kvadratmeter, därvid staden bestrider all gatukostnad, godtages och att härför anvisas ett belopp av 62,500 kronor.

Jag har ansett önskvärt, att avtal nu kunde träffas med Fastighetsaktiebo-

laget Olshög-Fridhem om förvärv av den bolagets mark, som avses skola ingå i universitetets område. På min anmodan ha värderingsmännen förhandlat i saken med en bolagets representant, men denne har förklarat bolaget icke vara villigt giva något försäljningsanbud. Under sådana förhållanden lär förvärv av sistberörda mark få ske genom expropriation; anslag för förvärvet torde dock icke nu böra äskas.

Departementschefen har även förordat godkännande av en med Lunds stad träffad preliminär överenskommelse angående avstående av viss gatumark, gäldande av gatukostnader m. m. samt att 14,000 kronor anvisas för täckande av debiterade men ej guldna gatukostnader.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det av departementschefen nu framlagda förslaget till reglering av vissa markfrågor, vilka röra Lunds universitet och Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. I likhet med departementschefen finner även utskottet lämpligt att i detta sammanhang den av folkskoleseminariet i Lund disponerade tomten överföres mot vederlag från kyrkofonden till statens allmänna fastighetsfond. Utskottet biträder jämväl departementschefens förslag om anvisande för nästa budgetår av två investeringsanslag, det ena å 833,100 kronor och avseende förvärv för universitetets räkning av viss av departementschefen angiven ecklesiastik och Lunds stad tillhörig mark jämte vissa gatukostnader, det andra å 155,000 kronor och avseende förvärv av folkskoleseminariets tomt.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa

a) till *Förvärv av viss mark för Lunds universitets räkning* ett investeringsanslag av 833,100 kronor;

b) till *Förvärv av folkskoleseminariets i Lund tomt* ett investeringsanslag av 155,000 kronor.

Stockholm den 18 juni 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 214.